

*pitkäaikaisasunnottomuuden
vähentämishjelma 2008-2011*

PAAVO-KEHITTÄJÄVERKOSTON TYÖRYHMÄ 3:N TYÖKOKOUS 25.5.2009

Asiakaskeskeisyys, kokemusasiantuntijuus ja vertaistoiminta – kokemustutkimus menetelmänä

Muistio työryhmän 3 työskentelystä

Työkokous nro II

Osallistujat, nimi, organisaatio, sähköpostiosoite

Sanna Lehtonen, puheenjohtaja, vvary, Helsinki, sanna.lehtonen@vvary.fi

Kaijus Varjonen, fasilitaattori/sihtööri, Socca, Helsinki, kaijus.varjonen@hel.fi

Marja Manninen, Espoon järjestöjen yhteisö, Voimanpesä-hanke, marja.manninen@ejy.fi

Niina Lyijynen, Suomen Ässäkodit Oy, Helsinki, niina.lyijynen@s-asunnot.fi

Aila Törmänen, Vantaan kaupunki, aila.tormanen@vantaa.fi

Sari Timonen, Nuorisواسuntoliitto ry, Helsinki, sari.timonen@nal.fi

Kaisa Tuuteri, Nuorisواسuntoliitto ry, Helsinki, kaisa.tuuteri@nal.fi

Juha Klemelä, Espoon järjestöjen yhteisö, Voimanpesä-hanke, juha.klemela@ejy.fi

Jorma Soini, Sininauhasäätiö, jorma.soini@in105.fi

Juha Kaakinen, Sosiaalikehitys Oy, juha.kaakinen@sosiaalikehitys.com

Peter.fredriksson, Ympäristöministeriö, peter.fredriksson@ymparisto.fi

Vva ry:n esittely

Aluksi Sanna Lehtonen kertoi Vva ry:n toiminnasta ja toi esiin niitä osallisuuden ja yhteisöllisyyden elementtejä, joita Vva ry:n toiminnassa on. Sanna kertoi että Vva:n toiminnassa ei ole asiakkaita, vaan kävijöitä, jäseniä ja vapaaehtoisia. Henkilöt eivät ole vain avun kohteita vaan toimivia kansalaisia. Vertaisuutta korostetaan voimakkaasti. Vva oli vuoteen 1994 asti kokonaan vapaaehtois pohjalla toimiva järjestö.

Toiminta lähtee siitä, että tehdään yhdessä, ihmisiä ei pakoteta mihinkään ja se on tuonut myös tuloksia. Idea on Vva:lla siinä että työntekijät tekevät töitään asunnottomien ja asunnottomuutta kokeneiden kanssa yhdessä, jolloin ihmiset sitoutuvat toimintaan eri tavalla. Myös vahvasti päihkeitä käyttävät ihmiset ovat olleet useammin selvin päin tekemässä ja osallistumassa johonkin toimintaan.

Tämä sai ryhmän keskustelemaan asiakkuudesta ja asiakas termistä. Kertomuksesta sai vaikutelman, että ihmiset jotka ovat mukana Vva:n toiminnassa kunnioittavat ja arvostavat Vva:n toimintaa.

LISÄTIETOA: www.vvary.fi

Vva kuuluu Feantsan (Eurooppalaisten asunnottomuusjärjestöjen kattojärjestö) yhteiskunnallisen osallistumisen työryhmään, jonka materiaalia on saatavissa käyttöön. esim. www.feantsa.org. Työryhmä on mm. kehittänyt asunnottomien kanssa toimiville organisaatioille Participation Toolkit: in. jota voi hyödyntää. Feantsan vuoden 2009 teema on osallistuminen ja osallisuus (Participation) ja Kööpenhaminassa 23.10 järjestetään suuri osallisuus seminaari johon voi osallistua. (tietoa myöhemmin). Myös vuosi 2010 on Euroopan syrjäytymisen ja köyhyyden vastainen vuosi ja osallisuus on yhtenä pääteemana.

Työkokous

Aluksi pyrimme määrittelemään osallisuuden ja yhteisöllisyyden käsitteet:

Keskustelussa nousi esiin seuraavia vapaita määritelmiä:

Yhteisöllisyyttä voi olla se, että ollaan vaan yhdessä, jutellaan ja ollaan hiljaa. ” Ollaan tavattavissa”

Osallisuus lähtee omasta itsestä, omasta kokemuksesta, siitä että kokee olevansa osallinen jossain. Aina osallisuutta ei voi kokea. Haasteellista on se, ettei asiakkaiden osallisuuden lisääminen välttämättä etene henkilökunnan toivomaan suuntaan.

Yhteisöllisyys edellyttää tilat ja rakenteet. Yhteisöllisyys on pieniä kivoja juttua.

Kokemuksen mukaan asukkaiden omaehtoinen toiminta jää helpommin elämään. Sellainen, jonka henkilökunnan edustaja on laittanut pystyyn, hiipuu helpommin. Nuorisoasuntoliiton esimerkkinä toimivasta vertaistoiminnasta tuli esiin nuorten äitien vertaistoiminta.

Yhteisöllisyydessä keskusteltiin myös siitä, että kaikki eivät halua osallistua yhteisöön, he haluavat vain asunnon. Harvoin ns. normaalissakaan kerrostaloasumisessa on yhteisöllisyyttä. Eli miten mahdollistetaan tulevissa pitkäaikaisasunnottomien asumisyksiköissä ja yhteisöissä yksilöllisyys ja yksilölliset valinnat?

Jos yhteisöllisyys on määritelty voimakkaasti henkilökunnan toiveesta käsin ja eri yhteisökokouksiin on pakko osallistua, on yhteisöllisyydessä negatiivinen sävy.

Koko yhteisöllisyyttä voidaan katsoa ja arvioida ja arvottaa termien **riippumattomana asuminen ja yhdessä asuminen –kautta.**

Ei ole ongelmatonta, että ihmiset jotka eivät välttämättä tule toimeen itsensä kanssa, voisivat muodostaa yhdessä toimivan yhteisön. Mutta miten voidaan edistää sellaisia asioita, jotka tekevät yhdessä toimimisesta helpompaa ja mikä menetelmissä toimii ja mikä ei. Usein yhteisöasumisessa on oltava yksi yhteinen nimittäjä jonka ympärille yhteisö voi ”rakentua.”

Puhuttiin myös siitä miksi joku osallistuu? Onko kaikki osallistuminen automaattisesti yhteiskunnallisesti hyödyllistä? Halutaanko osallistumisesta jotakin omaa hyvää? Osallistutaanko ryhmän paineen vuoksi? Osallistutaanko jonkun yksittäisen henkilön vuoksi? Mitä osallistumisesta saa? Miten voi liittyä ja mitä esteitä psyykkisiä ja fyysisiä siinä voi olla?

Esimerkkejä toimivista hankkeista nuorisoasumisen puolelta:

Nuorisoasuntoliiton ja HDL:n yhteistyö Vamos-hankeessa <http://www.hdl.fi/cgi-bin/linnea.pl?document=00010840>

Tampereen Tiitu-hanke <http://www.uta.fi/laitokset/sostyo/opiskelu/gradu/uutinen.php?item=31980>

Seuraava kokoontuminen: 31.8.2009 KLO 13-15 Ässäkodit Oy:n luona Helsingissä

osoite: Pohjois-Haagan Ässäkodit Eliel Saarisen tie 15, 00400 HKI, Talon emäntä Niina Lyijynen
0400 897 699

ilmoittautumiset kokoontumiseen 26.8 mennessä kaijus.varjonen@hel.fi

Työryhmän 3 tavoitteet 16.10 mennessä:

Tehdään kartoitus/kartta osallistumisen ja yhdessäolemisen työmalleista asunnottomien palveluissa.

Ryhmän 3 tehtäväksiänto: Millaisia yhdessä olemisen ja osallistumisen työmalleja on olemassa asunnottomien palveluissa? (Tehtävä on työryhmän ns. kotikäyksi seuraavaa työkokousta varten, vastaukset viimeistään 15.8 mennessä. lähetä vastaukset kaijus.varjonen@hel.fi)

1. Mikä on edustamasi taho ja oma roolisi siinä?
2. Mikä on henkilökuntarakenteenne?
3. Kuinka paljon asiakkaita/ asukkaita teillä on?
4. Onko asiakkailla/asukkailla päihteettömyysvaatimus?
  - 5.a) Onko teillä menetelmiä, jotka mahdollistavat asukkaiden yhdessä olemisen? (retket, yhteisökokoukset, toiminnalliset menetelmät jne)
  - 5.b) Millaisia ongelmia on asukkaiden yhdessä olemisen järjestämisessä?
    - 6.a) Osallistuvatko asukkaat jollain tavalla yhdessä olemisen järjestämiseen tai suunnitteluun, jos osallistuvat niin miten?
    - 6.b) Millaisia hyviä puolia siihen liittyy, kun asukkaat yhdessä olemisen järjestämiseen tai suunnitteluun?
    - 6.c) Millaisia ongelmia asukkaiden osallistumiseen liittyy ja miten niitä voisi poistaa?
  - 7 Osallistuvatko asiakkaat/asukkaat jollain muulla tavoin toimintaanne ja sen suunnitteluun? Jos kyllä niin kerro lyhyesti miten? (esim. vapaaehtoistyö, kokemustutkimus, kokemusasiantuntija jne.)
  8. Varmistatteko tiedonkulun heille, jotka eivät osallistu yhteiseen päätöksentekoon, jos kyllä niin miten?
  9. Miten muuten olette kontaktissa heihin, jotka eivät osallistu yhteisiin tapahtumiin? (esim. kotikäynnit, yksilötapaamiset jne.)

Kiitos vastauksista!!

Alla vielä yhdenlaiset yhteisöllisyyden ja osallisuuden määritelmät:

Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys syntyy kaikesta siitä, miten asioita tehdään: miten huomioimme toinen toisemme, miten kuuntelemme toisiamme, miten hyvin osaamme keskustella asioista, jotka ovat meille tärkeitä, ja millä tavoin otamme toiminnassamme ja päätöksissämme huomioon yhteisön kaikkien jäsenten esittämät näkökulmat. Yhteisöllisyys ei synny soveltamalla ulkokohtaisesti jotain ”menetelmää”.

Yhteisöllisessä yhteisössä ihmiset pyrkivät vaikuttamaan toisiinsa myönteisellä tavalla. Tämä luo turvallisuutta, joka vapauttaa ihmiset toimimaan omana itsenään, vapaasti. Ihmiset uskaltavat rehellisesti kertoa miten he kokevat asiat, mitä he toivovat, mikä heidän mielestään on ongelmallista ja millaisia muutoksia he haluaisivat aikaansaada. Yhteisöllisyys mahdollistaa sen, että kaikki voivat kokea olevansa osallisia siinä mitä tapahtuu. Mahdollisuus osallistumiseen annetaan jokaiselle yksilölle, vahvojen ja kovaäänisten ei anneta jyrätä hiljaisempia. Yhteisössä järjestetään tapaamisia tai kokouksia, joissa asioista voidaan valmistellusti ja järjestyneesti keskustella ja päättää. Näin toiminta ohjautuu ihmisten todellisten pyrkimysten suuntaamana ja jokainen voi kokea olleensa mukana rakentamassa yhteistä elämää.

Osallisuus

Osallisuus on tunne siitä, että on ja saa olla osallisena. Osallisuudella tarkoitetaan myös kokemusta siitä, voi saada muutoksia aikaan omassa ympäristössään. Tässä yhteydessä tarkoitetaan sellaisia työmuotoja, jotka ovat asukkaita/asiakkaita aktivoivia. Osallisuus ja osallistuminen tarkoittavat vähän eri asioita. Osallistuminen tarkoittaa sitä, että ollaan mukana jossain tilanteessa, joka on usein toisten järjestämä. Osallisuus tarkoittaa sitä, että itse sitoutuu johonkin toimintaan ja haluaa vaikuttaa asioiden kulkuun sekä ottaa vastuun myös seurauksista. Osallisuus tarkoittaa omaa kokemusta päättämisestä ja asioihin vaikuttamisesta sekä kokemuksen myötä syntyvää sitoutumista.

Lähteet:

Kansalaistoiminta, demokratia ja yhteisöllisyys, Vesikanta, sari, 2000. Helsingin kaupunki, Hesari nuorten ääni kampanja

Lasten osallisuushanke 2006-2007

